

МОДЕЛЮВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕБІГУ ПРАКТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ОФІЦЕРА– ОРГАНІЗАТОРА МОРАЛЬНО–ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЯХ

Moskaliow I. O. Modelling of the practical thinking peculiarities of the officer-organizer of moral and psychological support in the problematic situations / I. O. Moskaliow // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University, G. S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine / scientific editing by S. D. Maksymenko, L. A. Onufrieva. – Issue 40. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2018. – P. 262–273.

I. O. Moskaliow. Modelling of the practical thinking peculiarities of the officer-organizer of moral and psychological support in the problematic situations. The article deals with the analysis of the particularities' activities of the officer-organizer of moral and psychological support. The definition of such concepts as «problem» and «problematic situation» are given. Also the analysis of previous researches in the field of psychology on the study of practical thinking has been carried out. The classification of problematic situations is proposed basing on the research of leading scientists. The main purpose of the author is to form and to substantiate theoretical model of practical thinking of an officer-organizer of moral and psychological training in the military unit. The peculiarities of the tasks of moral and psychological support through the functions performed by the officer of moral and psychological support are determined. Using a concrete example that the practitioner applies all the functions assigned in a balanced and harmonious manner shows that his activity is multifunctional. It is also grounded that there is a significant proportion of tasks that require the formulation of the problem, supercomplex tasks, are present in the practice of the officer-organizer of moral and psychological support. The solution of these problems especially requires the development of advanced practical thinking. The analysis of the relation of concepts is made: problem – strategy – solution. The above mentioned theoretical model demonstrates the reduction of the «uncertainty zone» in the process of practical thinking from the formulation of the problem, the choosing of the strategy to the development of a specific solution.

Key words: moral and psychological support, practical thinking, problematic situation, problem, uncertainty, decision-making, officer-organizer.

І. О. Москальов. Моделювання особливостей перебігу практичного мислення офіцера-організатора морально-психологічного забезпечення у проблемних ситуаціях. У статті здійснено аналіз специфіки діяльності офіцера-організатора морально-психологічного забезпечення (далі – МПЗ). Дано визначення таких понять, як «проблема» та «проблемна ситуація». Проведено ґрунтовний аналіз попередніх досліджень у галузі психології з дослідження практичного мислення. Здійснено класифікацію проблемних ситуацій, виходячи з досліджень провідних науковців. Основною метою, що ставилася автором, є: формування й обґрунтування теоретичної моделі практичного мислення офіцера-організатора морально-психологічного забезпечення у військовій частині. Визначено особливості виконання завдань морально-психологічного забезпечення через функції, виконання яких покладено на офіцера МПЗ. Доведено із застосуванням конкретного прикладу, що у практичній діяльності офіцер застосовує всі покладені функції виважено та гармонійно, тобто його діяльність має поліфункціональний характер. Також обґрунтовано, що в діяльності офіцера-організатора морально-психологічного забезпечення у практичній діяльності має місце значна частка задач, які вимагають формулювання проблеми, тобто надскладних задач. Вирішення цих задач особливо вимагає наявності розвинутого практичного мислення. Здійснено аналіз співвідношення понять: проблема – стратегія – рішення. У наведеній теоретичній моделі наочно продемонстровано зменшення «зони невизначеності» у процесі роботи практичного мислення від формулювання проблеми, вибору стратегії до вироблення конкретного рішення.

Ключові слова: морально-психологічне забезпечення, практичне мислення, проблемна ситуація, проблема, невизначеність, прийняття рішення, офіцер-організатор.

Визначення проблеми. Проблема реалізації практичного мислення офіцера-організатора морально-психологічного забезпечення є актуальною на сучасному етапі розвитку та реформування Збройних сил України. Мислення як процес обумовлює динамізм формування професійної готовності: перехід від одного рівня його сформованості до іншого.

Найспецифічнішою рисою мислення, яка відрізняє його від спостережливості та запам'ятовування, є те, що воно дає змогу створювати нову інформацію для суб'єкта професійної діяльності. У психології мислення поняття «інформація» вживається у двох значеннях: змістовному і селективному. У першому значенні інформація розуміється як кожен зміст чи повідомлення, що

надходить із зовнішнього світу, подібного сенсу надається цьому поняттю і в повсякденному житті, а в селективному – є чинником, який зменшує недостовірність подій.

Згідно з вищезазначеним, функція мислення полягає не тільки в утворенні нової інформації, а також у її виборі для практичної діяльності. Після висунення ідей, винаходів, методів чи формулювання гіпотез особа має їх оцінити і здійснити селекцію. Це означає, що потрібно обрати серед усіх ті, які вважаються найкращими. Процес вибору інформації властивий для багатьох ситуацій і є дуже складним.

Виникає питання: у яких ситуаціях люди думають, тобто створюють і вибирають інформацію? Відповідь на це питання є майже однозначною: люди думають передусім у складних ситуаціях, які називаємо проблемними ситуаціями, скорочено – проблемами.

Проблема – ситуація, що потребує активних дій і є спонукальним чинником для діяльності людини (досліджень, проектування та виконання), щоб ліквідувати наслідки чи запобігти їх виникненню. Прийняття правильного рішення у проблемній ситуації призводить до збагачення знань людини. Проблемні ситуації є різними за екстремальністю. Донині психологи не створили повної й однозначної класифікації проблем [2, с. 319–326].

Аналіз попередніх праць і публікацій. Дослідженню мислення як процесу вирішення проблемних ситуацій (задач) присвячено багато праць вітчизняних (Г. С. Костюк, С. Д. Максименко, В. О. Моляко, І. Д. Пасічник, М. Л. Смільсон, Ю. Л. Трофімов, В. А. Роменець, В. В. Ягупов) і зарубіжних (А. В. Брушлінський, Л. С. Виготський, К. Дункер, О. М. Матюшкін, В. В. Петухов, О. К. Тихоміров, І. М. Сеченов, Р. Стернберг, М. А. Холодна) науковців.

Дещо схожим і загальним у працях науковців є прагнення класифікувати проблемні ситуації за наявністю та відсутністю певних параметрів. Розглянемо декілька класифікацій проблемних ситуацій, що мають багато спільного. Так, Ю. Л. Трофімов [5, с. 132–134] класифікує проблемні ситуації за наявністю або відсутністю таких ознак: чи сформульована проблема із самого початку? чи відомий метод розв'язання проблеми? чи відомо те, яким має бути кінцевий результат розв'язання проблеми? За цими ознаками він виокремлює вісім проблемних ситуацій (табл. 1).

Таблиця 1

Типи проблемних ситуацій за Ю. Л. Трофімовим

Тип	Формулювання проблеми	Метод розв'язання	Рішення
Показові задачі	+	+	+
Відкриті задачі	+	+	-
Риторичні проблеми	+	-	+
Класичні проблеми	+	-	-
Надскладні проблеми	-	+	+
	-	+	-
	-	-	+
	-	-	-

Розвиваючи цю ідею, С. Д. Максименко [1, с. 176–178] виокремлює чотири типи проблемних ситуацій за двома параметрами: наявність засобів вирішення та чи є розуміння власне змісту проблеми; В. В. Петухов [3, с. 13–28] за цими ж параметрами розподіляє проблемні ситуації на: алгоритми, комбінаторні задачі (головоломки), задачі на цілеутворення (творчі) та надскладні задачі.

Отже, **мета статті** – сформулювати й обґрунтувати модель практичного мислення офіцера МПЗ у проблемній ситуації.

Викладення основного матеріалу. Одним із підходів до вивчення мислення у проблемній ситуації є теоретична модель, що представляє його як широкий, розгалужений, пізнавальний цикл, який охоплює три основні пізнавальні дії: аналіз проблеми, винесення (прийняття) рішення та вибір стратегії. Розглянемо цю модель на прикладі професійної діяльності офіцера МПЗ.

Але перед тим, як перейти до моделювання практичного мислення офіцера МПЗ у проблемній ситуації, необхідно детально розглянути специфіку його діяльності через покладені на нього функції. Його практична діяльність носить поліфункціональний характер. Усі функції між собою тісно пов'язані, окремі компоненти однієї належать одночасно й іншим. Відокремлення їх одна від одної необхідне для аналізу їх специфіки й особливостей [6, с. 176–178].

Однією з основних функцій, покладених на офіцера МПЗ, що визначається його професійним призначенням, є *організаційно-психологічна*. Вона полягає у здатності ефективно впливати на

соціально-психологічні відносини та мікроклімат у військових колективах, формування групової згуртованості військовослужбовців, підтримку високої мотивації сумлінної служби, особистої зацікавленості у формуванні відносин взаємної відповідальності, високої військової дисципліни, нерепресивного спілкування.

У процесі практичної діяльності офіцера МПЗ виконання цієї функції має важливе значення. Основною відмінністю вирішення практичних завдань МПЗ є зміна якісного та кількісного стану абстрактних понять і категорій шляхом здійснення низки практичних послідовних дій.

Розглянемо один із прикладів проблемної ситуації.

Прибувши у розташування одного з підрозділів, що довгий час перебуває у районі відведення у зоні проведення антитерористичної операції, заступник командира військової частини з МПЗ відчув, що рівень морально-психологічного стану особового складу різко знизився з часу попереднього його перебування у цьому підрозділі місяць тому.

Завдання: підняти рівень морально-психологічного стану до рівня, що забезпечить виконання підрозділом завдань за призначенням.

Збір даних. Про зниження рівня морально-психологічного стану свідчить низка чинників: зовнішній безлад у розташуванні підрозділу, численні порушення форми одягу, окремі військовослужбовці поводять себе зухвало, інші дещо розгублені або апатичні, під час спілкування військовослужбовці ставлять багато запитань, часто несуттєвих або зовсім недоречних, не надають змоги дати відповідь, перебивають, деякі демонструють показову агресію, підбурюючи інших. Спостереження за командиром підрозділу відбувається постійно. Необхідно виявити, як реагують військовослужбовці безпосередньо на свого командира? Як поводить себе командир перед військовослужбовцями та у безпосередньому спілкуванні? У чому причина такої поведінки? Також під час збору даних заступник командира частини з МПЗ має виявити низку інших чинників, навіть тих, що, здавалося б, зовсім не стосуються наявної проблеми (пора року, температура, стан забезпечення тощо).

Аналіз проблеми. Зібравши достатньо інформації й урахувавши всі чинники, заступник командира військової частини з МПЗ робить висновок, що причиною зниження рівня морально-психологічного стану є довготривале перебування в польових умовах у районі відведення, бездіяльність та, як наслідок, ви-

никнення негативних психічних станів особового складу (монотонія, депривація), враховуючи те, що у підрозділі немає штатного заступника командира підрозділу з МПЗ, цьому напрямку діяльності не приділяється належна увага (не організовується дозвілля особового складу, вчасно й об'єктивно не доводиться інформація, що іноді призводить до виникнення чуток і невдоволення). Командир підрозділу, загалом, користується авторитетом в особового складу, поводить себе адекватно, але теж має ознаки психічного виснаження, низку невіршених як особистих, так і службових проблем.

Вирішення проблеми: проаналізувавши ситуацію, що виникла, стає зрозумілим подальший порядок дій:

1) підвищити рівень поінформованості особового складу та командування підрозділу (провести роз'яснювальну роботу, забезпечити періодичними виданнями, провести вечір запитань і відповідей);

2) зібрати, проаналізувати та за можливості вирішити низку окремих проблем військовослужбовців;

3) найближчим часом спланувати проведення у підрозділі культурно-спортивно-масових заходів (як своїми силами, так і з залученням виїзних концертних бригад, волонтерських організацій).

Вищеперерахований алгоритм дій є цілком зрозумілим і адекватним під час вирішення подібних проблем. Але застосувавши властивості мислення, належно провівши аналіз проблеми, можна знайти значно ефективніше та креативне рішення, застосувати дещо нестандартний підхід, що стане «родзинкою» у вирішенні цієї проблеми. Наприклад, після перебування у підрозділі, належним чином зібравши інформацію та проаналізувавши її, заступник командира частини з МПЗ обирає основну стратегію вирішення проблеми – різка зміна середовища перебування особового складу.

Отже, прибувши до командира військової частини, заступник командира з МПЗ пропонує здійснити переміщення цього підрозділу в інший район зосередження. Але, врахувавши пору року (початок квітня), аргументувати переміщення забезпеченням прихованості та живучості підрозділу (в зимовий час місце розташування підрозділу неодноразово було визначено засобами повітряної розвідки противника, тому як тільки на деревах повністю розпуститься листя, необхідно приховано змінити район розташування). Але крім такої основної для підрозділу задачі,

як забезпечення прихованості та живучості, заступник командира військової частини з МПЗ вирішує і свою задачу – зміна середовища перебування особового складу, профілактика виникнення негативних психічних станів. Відтак, після здійснення цього (основного) заходу, заступник командира військової частини, використовуючи ефект загального різкого «емоційного підйому», має змогу ефективно реалізувати низку стандартних профілактичних заходів, перерахованих вище.

Проаналізувавши зазначений приклад, можна зробити висновок, що вищенаведені функції тісно й гармонійно пов'язані у практичній діяльності офіцера МПЗ. Їх гармонійне та виважене поєднання під час реалізації виконання практичних завдань не було б можливе без належним чином розвиненого практичного мислення. Необхідно врахувати, що завдання, які вирішує офіцер МПЗ у практичній діяльності, мають більш абстрактний характер, але вимагають у процесі вирішення застосування алгоритму простих послідовних практичних дій, і той факт, що більшості завдань вимагають попереднього формулювання саме проблеми, тобто за Ю. Л. Трофімовим [5, с. 132–134] відносяться до надскладних проблем (табл. 1).

Офіцер МПЗ має не стільки зрозуміти проблему на початку, скільки її відчуття. Але відчуття, на відміну від мислення, надає цілісний образ (у нашому випадку проблему), що не дозволяє розкласти її на складові, виокремити головне, належним чином застосовуючи мисленнєві операції, та, у кінцевому підсумку, віднайти правильне рішення. Відповідно до теорії І. М. Сеченова, генеральним шляхом розвитку мислення є все більш розділено-диференційований шлях пізнання дійсності. Цей шлях розвитку базується на все більш тонких і розгалужених процесах аналізу, на формуванні й оперуванні все більш опосередкованими елементами думки. Професіонали у будь-якій діяльності значно переважають над непрофесіоналами у здатності до детального аналізу специфічних для цієї галузі об'єктів і ситуацій [4, с. 357–368].

Отже, діяльність офіцера МПЗ належить до соціономічного типу (людина – людина) і характеризується багатофункціональним змістом і різноманітністю завдань, які він виконує, та форм і методів їх реалізації [6, с. 112–115].

У процесах мислення, що утворюють цикл пізнавальних дій офіцера МПЗ, наявні невпевненість, динамічність, недостатність інформації, непередбачуваність. Інакше кажучи, в кожній фазі дія ініціюється «відкритою» структурою, яка пізніше стає «за-

критою», а потім переходить у план дій. Майстерність практичного мислення офіцера МПЗ не можна звузити до одного виду дії та одного простого правила «закриття». Особливості практичного мислення офіцера МПЗ містять широкий розгалужений пізнавальний цикл, що охоплює три вищезазначені пізнавальні дії.

Отже, оцінювання циклів мислення має здійснюватись у перспективі усієї тріади: проблема – стратегія – рішення. У першій фазі оброблення циклу інформації найважливішим є відкриття і формулювання проблеми, а лише потім перетворення її у варіант для розв’язання. У складних або нетипових ситуаціях важливим є відкриття джерела проблеми, прихованого серед багатьох причин, що впливають негативно на результати дій. На рис. 1 запропоновано модель здійснення процесів практичного мислення у проблемній ситуації офіцером МПЗ.

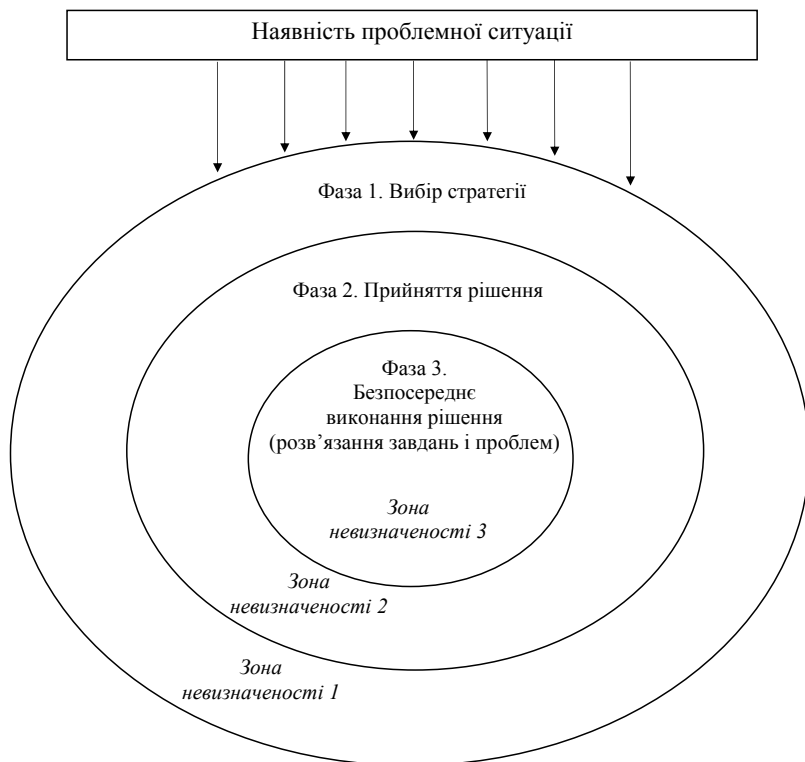

Рис. 1. Теоретична модель практичного мислення офіцера МПЗ у проблемній ситуації

Можемо стверджувати, що перша фаза зазначеного пізнавального циклу закінчується позитивним результатом, якщо офіцер МПЗ уявить межу, що відділяє територію дії (з цілком точними результатами) від території з неточними результатами. Результатом практичного мислення виступає, переважно, окреслення невизначеності (зона невизначеності 1) як бази презентації збору варіантів дій. Інакше кажучи, у першій фазі мислення початкова відкрита ситуація перетворюється у ситуацію закриття, однак лише в тому значенні, коли залишається закритим збір варіантів дій. Після такої розумової дії офіцер МПЗ знову має справу з невизначеністю, але меншою мірою. Надалі він не знає, який варіант дії призведе до бажаного результату.

Не знає також, чи його розум витворив корисне «закриття» ситуації. У контексті результатів першої фази чітко постає питання: яку вартість і який ризик становлять відібрані варіанти дій? Це питання є досить важливим для прийняття рішення [2, с. 115–132].

Перебіг мислення у першій фазі більшою мірою залежить від того, чи цей процес ґрунтується на влучній глобальній оцінці проблемної ситуації. Оцінка, винесена офіцером МПЗ, має істотний вплив на селекцію варіантів дій. Якщо глобальна оцінка ситуації була виконана правильно, а в результаті дії практичного мислення сконструйовано велику кількість варіантів дій, то є значні шанси знайти найвигідніший варіант. У фазі прийняття рішень такий варіант повинен бути виокремлений.

Друга фаза циклу практичного мислення офіцера МПЗ стосується прийняття рішень. Її результатом має бути розв'язання у вигляді рекомендації варіанту дії, який є в цю хвилину розпізнаний як найоптимальніший. У фазі прийняття рішення відбувається зменшення або виключення основної невизначеності (зона невизначеності 2), що стосується варіантів дій. Цілковите виключення невизначеності не є частковим випадком; можливо лише тоді, коли стосується простих ситуацій. Однак навіть такі прості рішення і вибори залишають у мисленні офіцера МПЗ певні сумніви, пов'язані з тим, що після прийняття рішення доданого вибору привабливість вибраного варіанта дії часто знижується. Це зумовлено тим, що часто потрібно вибрати саме оптимальний варіант розв'язання, а не той, що є найкращим у певних окремих аспектах.

Прийняті рішення у важливих ситуаціях, коли враховуємо велику кількість варіантів, критерії оцінювання і результати, не

знижують невизначеність до нуля (зона невизначеності З). Імовірноше, що рішення в таких умовах упроваджують відносний порядок (структуру) в сфері варіантів рішень, полегшують пізнавальний підхід у ситуації, що виникла. Однак завжди без точної відповіді залишається питання про відповідність варіантів, що розглядаються, об'єктивному характеру ситуації і цілям дії.

Прийняте і реалізоване рішення в умовах невизначеності веде до різних, позитивних або негативних, результатів. У складній поведінці рішення не є ізольованими розумовими актами, а лише елементами, що творять рівні та лінії рішень. Кожне наступне рішення корелює з попереднім. Результатом є зміцнення переконань офіцера МПЗ, що обрано правильний або помилковий шлях. У його розумінні проходить процес зіставлення результатів поетапності рішень у межах попередньо обраної стратегії.

Така глобальна оцінка результатів поетапності рішень приносить головну стратегічну інформацію, що може бути підпорядкована в трьох основних варіантах: виду і точності, величини ризику і часового горизонту дії.

Висновки. Підсумовуючи зазначене про суть і вагу практичного мислення у діяльності офіцера МПЗ, можемо стверджувати, що: стратегії і рішення, як компоненти цього практичного мислення, створюють стислий функціональний зв'язок. Стратегії є головніші від рішень, тому що підпорядковують їх собі й визначають межі значення – окреслюють зони невизначеності для поетапності рішень. У такому широкому, стратегічному контексті етапи рішень стають докладнішими тактиками.

Однак зміна стратегії не відбувається в інформаційній пустці. Базою змін є, без сумніву, глобальна оцінка ситуації на основі інтуїтивного поєднання того, що дає конкретні результати, з тим, що знаходиться у досвіді офіцера МПЗ і в широкому контексті дій.

Зміна стратегії або створення нової розв'язує проблему точності цілей, що існують до цього часу, їх реалізації в межах інформації про можливості та загрози. Іншими словами, стратегія визначає головні категорії оцінки, необхідної для якісного оцінювання практичних дій. У межах цієї системи оцінюваними будуть конкретні дії й етапи рішень. Якщо рішення не дає бажаних результатів і поглиблюється розбіжність між проектами і реальністю, то це дає офіцеру МПЗ важливу зворотну інформацію. Вона може стимулювати до подальшого пошуку стратегій – за умови, що мета дії є точно сформульована й акцентована. Щоб

переконатися, що цілі дій помилкові або не зовсім точно представлені, потрібно затратити більше часу.

Нагромадження різних розбіжностей між проектами і реальними результатами сигналізує про появу проблеми для розв'язання, яка надалі змушує приймати нові рішення у межах старої стратегії. Якщо рішення хибні, то постає потреба створення нової стратегії. Завдяки цьому практичне мислення офіцера МПЗ залишається замкненим у повний пізнавальний цикл, що підпорядкований тріаді: проблема – стратегія – рішення.

Список використаних джерел

1. Максименко С. Д. Загальна психологія : навч. посіб. / С. Д. Максименко. – 3-тє вид., перероблене та доповн. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 272 с.
2. Пасічник І. Д. Психологія мислення : підручник / І. Д. Пасічник, Р. В. Каламаж, У. І. Нікітчук. – Острого : Вид-во нац. ун-ту «Острозька академія», 2015. – 560 с.
3. Петухов В. В. О двух определениях мышления / В. В. Петухов, А. В. Брушлинский // Психология мышления : [хрестоматия / под ред. Ю. Б. Гиппенштейтер, В. Ф. Спиридонова, М. В. Фаликман, В. В. Петухова]. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : АСТ ; Астрель, 2008. – С. 13–28.
4. Сеченов И. М. Элементы мысли / И. М. Сеченов // Избранные философские и психологические произведения. – М. : Госполитиздат, 1947. – С. 398–537.
5. Трофімов Ю. Л. Психологія : підручник / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук та ін. ; за ред. Ю. Л. Трофімова. – К. : Либідь, 1999. – С. 324–390.
6. Військове виховання: історія, теорія та методика : навч. посіб. / за ред. В. В. Ягупова. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2002. – 366 с.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Maksymenko S. D. Zahal'na psykholohiya : navch. posib. / S. D. Maksymenko. – 3-tye vyd., pereroblene ta dopovn. – K. : Tsentr uchbovoyi literatury, 2010. – 272 s.
2. Pasichnyk I. D. Psykholohiya myslennya : pidruchnyk / I. D. Pasichnyk, R. V. Kalamazh, U. I. Nikitchuk. – Ostroh : Vyd-vo nats. un-tu «Ostroz'ka akademiya», 2015. – 560 s.
3. Petukhov V. V. O dvukh opredelenyyakh mishlenyya / V. V. Petukhov, A. V. Brushlynskiy // Psykholohyya mishlenyya : [khrestomatyya / pod red. Yu. B. Hyppenteyter, V. F. Spyrudo-

- nova, M. V. Falykman, V. V. Petukhova]. – [2-e yzd., pererab. y dop.]. – M. : AST ; Astrel', 2008. – S. 13–28.
4. Sechenov Y. M. Elementy misly / Y. M. Sechenov // Yzbrannie fylosofskye y psykholohycheskye proyzvedenyuya. – M. : Hos-polytyzdat, 1947. – S. 398–537.
 5. Trofimov Yu. L. Psykholohiya : pidruchnyk / Yu. L. Trofimov, V. V. Rybalka, P. A. Honcharuk ta in. ; za red. Yu. L. Trofi-mova. – K. : Lybid', 1999. – S. 324–390.
 6. Viys'kove vykhovannya: istoriya, teoriya ta metodyka : navch. posib. / za red. V. V. Yahupova. – K. : VPTs «Kyyivs'kyu uni-versytet», 2002. – 366 s.

Received January 15, 2018

Revised February 9, 2018

Accepted March 7, 2018

UDC 159.923

L. A. Onufriieva

kpnu_lab_ps@ukr.net

I. L. Rudzevych

rudzevich.ira@gmail.com

THE PROFESSIONAL REALIZATION OF PERSONALITY THROUGH THE PRISM OF VALUE LIFE REGULATORS

Onufriieva L. A. The professional realization of personality through the prism of value life regulators / L. A. Onufriieva, I. L. Rudzevych // Problems of Modern Psychology: Collection of research papers of Kamianets-Podilskiy National Ivan Ohienko University, G. S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine / scientific editing by S. D. Maksymenko, L. A. Onufriieva. – Issue 40. – Kamianets-Podilskiy : Aksioma, 2018. – P. 273–284.

L. A. Onufriieva, I. L. Rudzevych. The professional realization of personality through the prism of value life regulators. The theoretical and methodological analysis of the problem on value orientations in the life and professional realization of the personality is made. The analysis included the consideration of the value regulators of personality-based realization; the consideration of the motivational and sense regulation of personality-

L. A. Onufriieva – the scientific contribution of the co-author is 50%,

I. L. Rudzevych – the scientific contribution of the co-author is 50%.